

Premijerski sat – 21. mart 2017.

Klub poslanika Demokratske partije socijalista Crne Gore

Branimir Gvozdenović

POSLANIČKO PITANJE

U susretima sa zvaničnicima EU u posljednje vrijeme se sve više intenziviraju konkretna pitanja oko podrške infrastrukturnim projektima u Crnoj Gori, u sklopu regionalnih i širih projekata. Na samitu zapadni Balkan – EBRD u Londonu krajem prošlog mjeseca, izjavili ste da su za Crnu Goru prioriteti regionalni projekti poput Jadransko-jonske brze saobraćajnice, Jadransko-jonskog gasovoda, kao i modernizacija i širenje željezničke infrastukture.

Šta konkretno očekujete u realizaciji ovih projekata u narednom periodu i da li Crna Gora može računati na sigurnu finansijsku podršku svojim prioritetima?

Obrazloženje

Saobraćajna infrastruktura, kao jedan od preduslova kvalitetnijeg života građana i dinamičnijeg ekonomskog razvoja, je u posebnom fokusu pažnje prethodnih 10 godina u Crnoj Gori. Najveći infrastrukturni projekat u crnogorskoj istoriji, izgradnja autoputa Bar-Boljare se odvija željeznom dinamikom, i naredne godine imaćemo završenu prvu i najtežu dionicu tog kapitalnog projekta.

Ipak, i pored toga, saobraćajnu infrastrukturu u Crnoj Gori treba dodatno razviti i uvezati u smislu razvijenih multimodalnih transportnih rješenja, s obzirom na to da trenutna saobraćajna infrastruktura predstavlja jedan od ključnih faktora nedovoljne iskorišćenosti razvojnih potencijala naše zemlje koji uslovljavaju regionalne razlike u Crnoj Gori.

U skladu sa Berlinskim procesom /Agendom povezivanja, Vlada Crne Gore je usvojila Jedinstvenu listu prioritetnih infrastrukturnih projekata na sjednici od 2. oktobra 2015. godine, koja je prosljeđena i Evropskoj komisiji, te istu ažurirala u 2017. godini i potvrdila je na sjednici od 1. jula 2017. godine. Na listi se nalazi 12 projekata koji su obuhvaćeni na Glavnoj saobraćajnoj mreži na teritoriji Crne Gore, koja je planirana da bude izgrađena do 2030. godine. Ukupna vrijednost projekata iznosu oko 3,3 milijarde eura.

Jadransko-jonski koridor je strateški projekat za region jugoistočne Evrope i Balkana. Njegov završetak obezbijediće koridor visokog kapaciteta i kvaliteta koji spaja srednju Evropu i sjevernu Italiju sa jonskim poluostrvom preko Slovenije, Hrvatske, BiH, Crne Gore, Albanije i Grčke. Procijenjena dužina autoputa je oko 1.550 km. Glavni cilj ovog projekta je unapređenje povezanosti unutar regiona, i regiona sa EU, kao ključnog faktora koji će doprinijeti rastu i otvaranju novih radnih mjesta na Zapadnom Balkanu.

Jadransko-jonski gasovod (IAP) treba da poveže postojeći i planirane sisteme prenosa gasa Republike Hrvatske sa Trans Adriatic gasovodom (TAP).

IAP ima za cilj da uspostavi novi kanal nabavke prirodnog gasa sa Srednjeg istoka i Kaspijskog regiona, idući na sjever uz jadransku obalu. Izgradnja gasovoda će omogućiti gasifikaciju Albanije i Crne Gore, južne Hrvatske i BiH i obezbijediti diversifikovano i pouzdano snabdijevanje prirodnim gasom. Gasovod će biti dužine 511 km i stvorice preduslove za stvaranje tržišta prirodnog gasa Albanije, Crne Gore, BiH i hrvatske na nivou od oko 5-7 milijardi kubnih metara.

Crna Gora je na Samitu predsjednika Vlada zapadno-balkanske šestorke koji je održan u Beču 2015. godine, dobila bespovratna sredstva u iznosu od 45 miliona eura i to 24 miliona eura za energetski sektor i 20 miliona eura za željeznički sektor.

Ukupna dužina željezničke mreže u Crnoj Gori 250 km. Željeznička pruga je jednokolosječna sa normalnom širinom kolosjeka, a postojanje jednog kolosjeka umanjuje kapacitet željezničkih koridora. Pruga Beograd-Bar predstavlja okosnicu Željezničkog sistema Crne Gore. U potpunosti je elektrifikovan a i obuhvata najviši željeznički vijadukt u Evropi. Skoro jedna trećina pruge na teritoriji Crne Gore prolazi kroz tunele ili preko željezničkih mostova.

Modernizacija grupe Beograd-Bar naročito je važna i za razvoj pomorske privrede u Crnoj Gori.

S toga, Poslanički klub DPS-a, a vjerujem i cjelokupnu crnogorsku javnost, interesuju odgovori na ova pitanja, koja su u direktnoj vezi sa dinamičnijim ekonomskim razvojem naše države i poboljšanjem kvaliteta života svih građana.

ODGOVOR PREDSJEDNIKA VLADE

Uvaženi predsjedniče,

Poštovani potpredsjedniče Gvozdenoviću,

Crna Gora se nalazi u fazi ubrzanog infrastrukturnog razvoja. To danas ne spore ni najveći skeptici. O tome najbolje svjedoče dva projekta koji se nalaze u punom graditeljskom zamahu, vrijedna preko milijardu i po eura. Naime, radovi na prioritetnoj dionici autoputa Bar – Boljare nastavljaju da se odvijaju očekivanom dinamikom, a elektro-energetska podmorska veza prema Italiji i Zapadnoj Evropi biće spremna za puštanje u rad do kraja ove godine.

No, značaj ovih projekata za Crnu Goru samo je jedan segment ukupnog razvojnog i infrastrukturnog aspekta u kojem treba posmatrati našu zemlju. A razvoj velikih infrastrukturnih projekata podrazumijeva i njihovo skladno uklapanje u širu regionalnu sliku. Zato je podjednako važno, prioritetnu dionicu autoputa vidjeti kao vezu Podgorice i Kolašina, ali ujedno i kao dio Sveobuhvatne mreže za region Zapadnog Balkana (SEETO), odnosno putnog pravca 4, u dokumentima Evropske komisije nazvanog: Blisko-Istočno-Istočno-Mediterranski koridor.

Analogno tome – četiristo-kiliovoltni dalekovod od Lastve Grbaljske do Pljevalja jeste veza dvije značajne energetske tačke na mapi Crne Gore, ali je istovremeno i važan segment trans-balkanskog energetskeg koridora.

Dakle, uspijevamo da harmonizujemo naše nacionalne prioritete u oblasti infrastrukture sa evropskim projekcijama i planovima vezanim za region, a u okviru programa poput Berlinskog procesa i Investicionog okvira za Zapadni Balkan. Evropska unija jasno pokazuje svoj fokus na naš region i njegov dugoročni prosperitet, a taj fokus je potvrđen i kroz nedavno objavljivanje Strategije Evropske Komisije za Zapadni Balkan.

Smatramo da je sada u prvi plan potrebno istaći one projekte koji još uvijek nijesu inicirani. Na investicionom samitu u Londonu jasno smo prezentovali naše dalje prioritete, a to su regionalni projekti na Jadransko-jonskim koridorima: brza putna saobraćajnica i gasovod, te modernizacija i širenje željezničke infrastrukture, kako ste to konstatovali u Vašem pitanju. U kontekstu jačeg povezivanja regiona i njegovog bržeg ekonomskog rasta, očekujemo da ova inicijativa bude prepoznata kao jedan od važnih razvojnih preduslova, te da bude dio plnova za naredni samit EU-Zapadni Balkan pod bugarskim predsjedavanjem.

O tome sam nedavno, tokom posjete predsjednika Evropske komisije **[Žan-Kloda] Junkera** Sofiji, imao konkretne razgovore sa premijerom Bugarske **[Bojkom] Borisovim**.

Potpredsjedniče Gvozdenoviću,

Želim da naglasim da naša pozicija sa koje očekujemo dalju podršku evropskih partnera – nije bez osnova. Podsjećanja radi, Crna Gora je u prethodnom periodu, osim podrške vezane za izradu studija izvodljivosti i tehničkih dokumentacija, obezbijedila i značajne investicione grantove Evropske unije. Željeznički projekti, primjera radi, dobijaju podršku Evropske unije kroz bespovratna sredstva i do 50% investicione vrijednosti, a u ovom trenutku na raspolaganju nam je 45 miliona eura za konkretna ulaganja u željezničku i elektro-energetsku infrastrukturu. Na nama je da sredstva efikasno iskoristimo, ali i da kandidujemo nove zahtjeve.

Kada je u pitanju jadransko-jonska brza saobraćajnica, crnogorski dio Sveobuhvatne mreže za region Zapadnog Balkana, to jest. putnog pravca 1 - Mediteranski koridor, trenutno se realizuju grant sredstva u iznosu od 3,5 miliona eura, u cilju izrade Studije izvodljivosti za dio na teritoriji Crne Gore i Albanije.

Na crnogorskoj strani urađena je prioritizacija između obilaznica Herceg Novi, Budva i Bar i dorađena tehnička dokumentacija za prioritarnu obilaznicu oko Budve. S obzirom da je aktivnost finansirana kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan u iznosu od 500.000 eura, s budnom pažnjom iščekujemo odluku o aplikaciji za investicioni grant za ove namjene. Naime, pod-dionica obilaznice Budva sa pristupnim putevima i dvije petlje, u dužini oko 13 km, projekat je kojim smo aplicirali za podršku u iznosu od 40 miliona eura. Odluka bi trebala biti donijeta u julu ove godine, na Samitu predsjednika vlada Zapadno-balkanske šestorke u Londonu.

Takođe, kroz poziv Investicionog okvira za Zapadni Balkan kandidovali smo i projekat daljeg ulaganja u željeznički sektor. Program obuhvata generalni remont gornjeg stroja pruge Bar-Vrbnica na dijelu pruge Lutovo-Podgorica, sanaciju čeličnih mostova, nabavku 3 elektromotorna voza za lokalni putnički saobraćaj i generalni remont i opremanje radionica i depoa za održavanje vozni sredstava u Podgorici, Baru i Nikšiću.

Paralelno sa ulaganjima u infrastrukturu, radiće se i na reformskim mjerama, prevashodno u dijelu prekogranične saradnje, koja treba da doprinese boljem i bržem protoku ljudi, roba i usluga, što u krajnjem treba da dovede do snažnije ekonomske integracije regiona i podsticaja za trgovinu, a samim tim i do bržeg ekonomskog rasta.

Na kraju i da konkretno odgovorim na Vaše pitanje: DA, očekujem da će finansijska podršku našim prioritetnim infrastrukturnim projektima biti izvjesna, jer su oni od zajedničkog interesa i za region, i za širu perspektivu povezivanja sa Evropskom unijom.

Naglasću da takvom opredjeljenju Crna Gora posvećeno doprinosi ne samo kroz aktivnosti ove Vlade, već i tokom mandata prethodnih Vlada, čije su politike obezbijedile povoljnu poziciju našoj zemlji, koju ćemo zajednički valorizovati.

Branimir Gvozdenović: DODATNI KOMENTAR

Predsjedniče, zahvaljujem na odgovoru koji uliva optimizam i definiše jasne planove koje možemo očekivati u narednom periodu. Ukazuje i na dobru komunikaciju sa Evropskom unijom i siguran sam da je jako važno za sve privrednike, turističke radnike koji žele da organizuju svoj posao, da znajui jasmu dinamiku realizacije određenih infrastrukturnih projekata koji značajno unapređuju i pojačavaju konkurentnost njihovog proizvoda i usluge.

Jadransko-jonski autoput je od posebnog interesa. To je projekat koji spaja sjevernu Italiju, dio Centralen Evrope sa Jonskim regionom preko Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Albanije dolazimo do Grčke. To je sigurno jedan od jako važnih preduslova za ukupan ekonomski razvoj, a pogotovo za razvoj turizma.

Pričali ste o elementima i o konkretnim projektima koji su vezani za željeznicu. Ja sam rođen u Baru, dolazim sa tog prostora. To je jedan od najvažnijih projekata za stavljanje u punu funkciju projekta Luke Bar i sigurni smo da realizacijom već postojećih aktivnosti, koje su proizvod dobre komunikacije u okviru Samita Zapadnog Balkana, da se dobije jedan grant, finansijska sredstva i značajne projektne aktivnost dodatno će unaprijediti i stvoriti uslove da se poboljšaju kapaciteti i maksimalno optimizuje rad u okviru tog projekta.

Velika očekivanja su i od projekta gasovoda koji u okviru projekta koji je ova Skupština donijela, a Vlada predložila oko istraživanja.

Hvala Vam na odgovoru, siguran sam da su svi zadovoljni perspektivom koja očekuje Crnu Goru sa aspekta ovih projekata i dobre komunikacije i podrške koju će imati od Evropske unije.

DODATNI ODGOVOR PREDsjedNIKA VLADE

Da ukažem na makar još dvije stvari: Prva je da ovo pitanje infrastrukturnog razvoja kao krucijalnog i važnog za ukupni ekonomski razvoj i Crne Gore i zemalja u regionu nije više samo oslonjen na naše zahtjeve prema Evropskoj uniji za obezbjeđivanje sredstava odnosno grantova da krenemo u te investicije. Nikada kao ove godine u okviru intenzivne komunikacije koju imamo u regionu nije se postigla saglasnost o neophodnosti međusobnog infrastrukturnog povezivanja zemalja u regionu. Dakle, to je sada naša agenda – svake zemlje pojedinačno i svih zemalja u regionu Zapadnog Balkana. U Londonu smo imali polemiku sa predsjednikom Borisovim jer na mapi koju je predstavio o željezničkim i putnim koridorima nijesmo prepoznali Jadransko-jonski put i željezničku prugu Bar – Beograd – Budimpešta. Odmah su prihvatili da su napravili propust i već u Sofiji smo imali puno saglasje oko toga i vjerujem da će nova mapa koju mi pripremamo ovih dana i prosljedićemo je Bugarskoj kao predsjedavajućoj sadržavati i taj dio mreže koji prolazi kroz Crnu Goru i ide dalje prema Albaniji.

Kada je u pitanju autoput Bar – Boljare mislim da imamo jednu dobru vijest. Sjećate se da kada smo pokrenuli priču o autoputu da je to bio uglavnom razlog za oponiranje tadašnjoj odluci i za različite vrste njene kompromitacije. Sjećate se kakva je bila kvalifikacija da je to „put iz niđe u niđe“. kako je to naša politička konkurencija govorila. Danas imamo situaciju da nas u realizaciji tog projekta ne podstiče samo Evropska unija nego i Međunarodni monetarni fond, koji je bio najkritičniji prema tom projektu, pa i Svjetska banka. Danas oni od autoputa vide velike benefite ne samo kada je u pitanju infrastruktura nego i cijela ekonomija. Ali ono što je još važnije je da danas Srbija i ovih dana će potpisati ugovor sa kineskom kompanijom CRBC o finansiranju cijele dužine autoputa kroz Srbiju, do granice sa Crnom Gorom kod Boljara. Mislim da je već u pripremi izvođački ugovor autoputa do Požege, a sutra je kod mene predsjednik kompanije CRBC sa svojim timom i rukovodstvo Exim banke na preporuku njihovog premijera kao rezultatu naših razgovora koje smo imali na Samitu 16+1 u Mađarskoj koji će podstaknuti nastavak daljih radova na autoputu odnosno dionicama Mateševo – Andrijevića i Andrijevića – Boljare. Vjerujem da ćemo u veoma kratkom roku u smislu ovako zahtjevne investicije imati autoput koji će povezivati ne samo Crnu Goru unutra nego koji će povezivati i Crnu Goru i Srbiju, Crnu Goru sa Jugoistočnom Evropom i naravno Crnu Goru preko Jadransko-jonske ceste sa Evropskom unijom. To je dobra vijest. I ne samo što smo stvorili atmosferu za to i što smo obezbijedili uslove za to nego smo izgradili i sposobnosti u zemlji da nosimo tako teške i važne projekte, istorijske projekte.

Klub poslanika Bošnjačke stranke, koalicije „Shqiptaret te vendosur – Albanci odlučno“ – Forca, DUA i AA i Hrvatske građanske inicijative

Ervin Ibrahimović

POSLANIČKO PITANJE

Šta Vlada Crne Gore preduzima u pravcu afirmacije i valorizacije prirodnih potencijala Plava i Gusinja?

Obrazloženje

Opštine Plav i Gusinje, raspolažu sa veoma bogatim prirodnim potencijalima koji mogu biti razvojna šansa ne samo ove dvije opštine, već i cijele Crne Gore, posebno na polju turističke ponude.

Turistički potencijali Plava i Gusinja su: Plavsko, Visitorsko i Hridsko jezero, dolina Grebaje i Ropojana sa vodopadom Grlja, Alipašini izvori, Zmijsko jezero. Planine južno od Gusinja koje su pravi raj za planinare i na kojima se nalazi najveći vrh Crne Gore, Zla Kolata, kao i još tri vrha visočija od, do skoro zvanično najvisočijeg vrha u Crnoj Gori, Bobotovog kuka. Planina Bogićevica sa najvećom površinom za potencijalne ski-terene gdje sniježna sezona traje od kraja oktobra do početka maja svake godine. Veliki dio ovih terena obuhvata nacionalni park Prokletije.

Plav i Gusinje raspolažu sa neprocjenjivim kulturnim blagom kao što su kule, džamije i nišani.

Takođe, treba naglasiti i mnogobrojnu i uspješnu dijasporu koja ima posebni senzibilitet za svoj kraj.

Iako Plav i Gusinje raspolažu sa takvim potencijalima za razvoj planinskog turizma, alpinizma, paraglajdinga i mnogih drugih, sportskog ribolova, raftinga i ostalih sportova na vodi na prekrasnim jezerima i rijekama, kao i potencijalima za razvoj kulturnog turizma, svjedoci smo da nije dovoljno urađeno na polju afirmacije i valorizacije plavsko-gusinjskih resursa. Nedovoljno ulaganje države i nepostojanje kvalitetnih planova za ovo područje, loša putna infrastruktura su uslovile manjak turističkih ponuda i nemogućnost razvoja turizma i potpuno iskorišćenje istih.

Umjesto da Plav i Gusinje budu nosioci ravnomjernog razvoja naše domovine i mjesta gdje se dolazi, danas ove dvije prelijepo opštine su među najnerazvijenijim u državi i mjesta iz kojih se nažalost i dalje najviše odlazi.

Odgovor tražim u pisanoj formi.

ODGOVOR PREDSJEDNIKA VLADE

Poštovani poslaniče Ibrahimoviću,

Zahvaljujem na postavljenom pitanju i posebno cijenim Vašu potrebu da se i u ovom domu još jednom ukaže na bogatstvo resursa kojima raspolaže Sjeverni region Crne Gore, a u konkretnom slučaju opštine Plav i Gusinje.

I želim odmah da budem direktan – polovina prirodnog bogatstva naše zemlje je na Sjeveru, i duboko sam uvjeren da nema ekonomski razvijene i bogate Crne Gore bez razvijenog Sjevera.

Dozvolićete mi da nakon što sam pažljivo saslušao Vašu argumentaciju, dodam i još makar dva razloga zbog kojih područje ove dvije opštine zaslužuje da se uz pažljivu valorizaciju prirodnih potencijala doprinese boljem kvalitetu života svakog Plavljanina i Plavljanke. Svake Gusinjanke i Gusinjanina.

Prvi razlog, koji prevazilazi okvire Crne Gore, je geografska pozicija ove dvije opštine, koja je strateški važna za dalju afirmaciju odnosa sa našim susjedima. Posebnu pažnju ovom aspektu dajemo kroz blisku regionalnu saradnju u kojoj Crna Gora ima reputaciju zemlje koja čuva mira, stabilnosti i pokretač je evropske perspektive cijelog regiona.

I drugi razlog – u vidu neprocjenjivog prirodnog bogatstva i neponovljive kulturne baštine o kojem ste govorili u obrazloženju Vašeg pitanja. Sve to zajedno, ne ostavlja me ravnodušnim niti spokojnim da svakodnevno, u svom radu, ne pomislim na sve manje razvijene opštine sa ovakvim ili sličnim karakteristikama, posebno one na Sjeveru Crne Gore.

Uvaženi poslanice,

Još prilikom podnošenja Ekspozea ovdje pred vama, kazao sam da će jedan od najkompleksnijih izazova u narednom periodu biti politika ravnopravnog regionalnog razvoja.

Saglasan sam, stoga, da je potrebno dodatno ulaganje na planu afirmacije i valorizacije plavsko-gusinjskih resursa, i jednako tako svjestan da Plav i Gusinje osim već pobrojanih potencijala, moraju imati i neophodnu državnu podršku kroz razvoj infrastrukture, kako bismo te potencijale mogli i iskoristiti. Vjerujem da dijelite moje mišljenje da je tako i sa drugim opštinama na Sjeveru. Vi ste pominjali još i Rožaje.

Upravo iz tog razloga, Vlada je nepokolebljivo orjentisana prema razvoju sjevernog regiona.

I to kao Premijer ne skrivam. I zato u to nemojte ni da sumnjate!

Kako je Arsenal u Tivtu postao Porto Montenegro i kako Kumbor postaje Porto Novi, tako će se i na sjeveru razviti zimski turistički centri. Tako će i ti centri generisati nova radna mjesta i obezbijediti bolji kvalitet života. I neće se sa Sjevera odlaziti, ili ćemo uraditi sve da se sa Severa ne odlazi, već će se na Sjever dolaziti: i to autoputem i novim i modernim saobraćajnicama – a jedna od njih će svoju trasu pružati upravo do Gusinja i Plava.

Poslanice Ibrahimoviću,

Kroz Kapitalni budžet u kontinuitetu se realizuju projekti izgradnje i rekonstrukcije neophodne saobraćajne infrastrukture. Naime, Direkcija za saobraćaj u prethodnom periodu završila je rekonstrukciju puta od Gusinja do graničnog prelaza Grnčar u dužini od 6 km, kao dio buduće

dionice puta od Gusinja do Podgorice preko teritorije Albanije. U tom pravcu završen je i projekat rekonstrukcije puta od Dinoše do Cijevne Zatrijebačke.

Ukupna vrijednost te investicije je 15 miliona eura, a tender za izbor izvođača radova će biti raspisan kad se obezbijede sredstva za realizaciju kompletnog projekta. Imali smo, i da kažemo, dosta razmišljanja da li da ovaj projekat uključimo i u ovogodišnji Kapitalni budžet, ali jednostavno nijesmo imali prostora.

Takođe, u 2018. godini planirana je izrada projektne dokumentacije i početak radova rekonstrukcije puta Plav-Bogićevica u dužini od 17,5 km ukupne vrijednosti 3.2 miliona eura. Tokom ove godine završiće se i prva faza rekonstrukcije puta Plav-Vojno Selo-Gusinja, u dužini od 1,2 km, dok je ukupna dionica tog puta dugačka 10km, a podrazumijeva i izgradnju mosta na rijeci Vruji, za koji su već ugovoreni radovi, a kroz Kapitalni budžet u ovoj godini je za ovaj projekat obezbijedeno 520.000€.

Osim toga, očekujemo da u toku 2018. godine bude završena Studija izvodljivosti za zaštitu Plavskog jezera, rekao bih konačno, kao i da se završe radovi na sređivanju lokaliteta "Ali-pašini izvori" u Gusinju, koje ste takođe pomenuli u obrazloženju Vašeg pitanja. Takođe iz sredstava opredijeljenih kroz Kapitalni budžet realizuje se i projekat rekonstrukcije administrativnog objekta opštinskih službi u Gusinju, a u okviru projekta "Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata", planirana je izgradnja školsko-sportske dvorane u toj opštini.

Na kraju, i konkretno – evo kako podrška Vlade ovim opštinama izgleda u brojkama:

U 2016. i 2017. godini u opštini Plav kroz Kapitalni budžet realizovani su projekti u vrijednosti preko 1,2 miliona eura od ukupno milion i dvjesta hiljada (1.205.742,60) planiranih, a za 2018. godinu opredjeljena su sredstva u iznosu od preko 2 miliona, tačnije 2.134.000,00. Takođe, u prošloj godini Opštini Plav je iz Egalizacionog fonda opredijeljeno oko milion eura tačnije 921 000 (921.213 eura), a za 2018. godinu na raspolaganju je 15% više sredstava odnosno 1.058. 000 (1.058. 815) eura.

U opštini Gusinje tokom 2016. i 2017. godine kroz Kapitalni budžet realizovani su projekti vrijednosti oko 1,3 miliona eura, a planiranih je bilo 1.257.000 (1.257.351,56), a za 2018. godinu opredjeljena su sredstva u približnom iznosu od 1.224.000,00.

S druge strane, iz Egalizacionog fonda opštini Gusinje je 2017. godine opredijeljeno skoro pola miliona eura (408.515 eura), a oko 15% više novca (469.536 eura) predviđeno je i planom privremene akontativne raspodjele sredstava Egalizacionog fonda za 2018. godinu.

Iako je jasno da valorizacija prirodnih potencijala Plava i Gusinja treba da bude zadatak svih nas, a nakon svega što sam saopštio sasvim je izvjesno da će Vlada u ovom mandatu a vjerujem

i ubuduće, sa posebnim senzibilitetom posmatrati ove dvije opštine, dajući potreban impuls i razvoju i njihovoj afirmaciji kao turističkih i kulturno-istorijskih gradova.

I da ne zaboravim, mislim da će u ovu grupu opština o kojima ćemo posebno brinuti biti i opština Petnjica.

Ervin Ibrahimović: DODATNI KOMENTAR

Uvaženi predsjedniče Vlade,

zahvaljujem na ovim ohrabrujućim, vrlo jasnim projektima Vlade. To će obradovati ne samo naše gledaoce, građane, nego će sigurno građane Plava i Gusinja, dijasporu, svakako i turiste koji su opčinjeni ljepotama Plava i Gusinja. Sami znamo kakve su to ljepote – od prelijepih planina, voda, biodiverziteta, mogućnosti dvosezonskog turizma itd.

Ono što me posebno ohrabruje, vjerujem i sve nas u Crnoj Gori, kada Vi kao predsjednik Vlade jasno dajete do znanja, brige o Sjeveru i opštinama na Sjeveru je to da se neće ponoviti greške iz dinamike realizacije razvojnih projekata, planova i strategija vezanih za Sjever. I to me posebno ohrabruje i zahvaljujem Vam na tome.

Ono, svakako, što zaslužuje da podsjetimo, posebno za mlađe ljude u Crnoj Gori, da su studije izvodljivosti izvođene još 69. godine prošlog vijeka, kada je Organizacija za razvoj ekonomije u Ženevi, još tada su ljudi ispitivali ljepote Jugoslavije, gdje su vrlo decidno rekli da pored Durmitora, Gusinjske planine su najveći skijaški potencijal. Mnogi planinari, poznati svjetski akademici su pisali o ljepotama planina Gusinje. Sve to nas obavezuje i posebno hrabri današnje saopštenje Premijera da je potreban jedan mali zamajac za razvoj Sjevera. Jer vjerujemo da samim iskorišćenjem jednog od bisera Plava i Gusinja, da će se uključiti i druge institucije i drugi interesi i da će doći do toga razvoja Sjevera.

Ono što bih želio da podsjetim još jednom javnost je i to da Plav i Gusinje posjeduju vrlo kvalitetne ljude širom svijeta, od univerzitetskih profesora, akademika, uspješnih biznismena, vrlo uspješne dijaspore, što je jedan od dodatnih kvaliteta. Takođe, moramo uvaženi predsjedniče Vlade, voditi računa o tome, normalno sa lokalnom samoupravom, da ta kulturna bogatstva budu inače državno dobro. Jer, stvarno posebnosti arhitekture Plava i Gusinja zaslužuju to.

Na kraju bih, još jednom, podsjetio o toj dijaspori koja je stvarno veliki patrioti. Prije par dana samo jedan od niz donacija koji su ljudi iz Amerike, a koja se mjeri nekoliko miliona, su prije par dana donirali u svoj kraj za razvoj Gusinja. To je blizu 100 000 dolara u cilju razvoja svoga grada. Mislim da je to dobar put. Jer da podsjetim ovdje i resorni ministar Sehović da je udruženja iz Njujorka su potpisali Memorandum sa Minsitarstvom prosvjete i to je završeno uspješnom pričom tako da će sigurno Gusinje u saradnji sa Ministarstvom prosvjete dobiti kvalitetne terene. Mislim da je to dobar pravac, da i ostala resorna ministarstva, a zašto ne

reći i biznismeni u Crnoj Gori, dobar put da u jednom pravcu isprovociraju naše uspješne biznismene kako bi ne samo emocijom investirali u naše krajeve, nego i našli svoj interes za svoj kapital.

Zahvaljujem.

DODATNI ODGOVOR PREDSJEDNIKA VLADE

Ovo je inspirativna tema i veoma važna tema. Slažem se sa Vama poslaniče Ibrahimoviću da ne samo nema sveukupnog, objedinjenog razvoja zemlje, bez kvalitetnog i održivog ekonomskog rasta na Sjeveru, nego nema društvene, socijalne i ukupne kohezije Crne Gore i crnogorskog društva bez razvoja Sjevera. Takođe se slažem sa Vama, ne samo što je kulturna i nacionalna, multietnička vrijednost u Gusinju i Plavu, nego i u drugim opštinama na sjeveru koje su mješovite, da predstavljaju trajnu nematerijalnu vrijednost države Crne Gore. I prema tome moramo da se odnosimo svi jednako i da to pretvorimo ne samo u vrijednosti i činjenice o kojima ćemo pisati i govoriti, nego koje ćemo pretvoriti u trajnu vrijednost, trajno dobro Crne Gore, koja će obezbijediti unutrašnju koheziju i održivost na upitno vrijeme ovako naše lijepe zemlje.

Kada je u pitanju razvoj infrastrukture, to nijesam obuhvatio mojim odgovorom, želim da Vas informišem da sam u razgovorima sa kosovskim državnim rukovodstvom, prilikom moje zadnje posjete, otvorio pitanje regionalnog povezivanja Kosova i Crne Gore na čitavom, da kažemo, prostoru granice, odnosno opština koje se dodiruju. Bio sam iznenađen da već na toj strani se ozbiljno planira razvoj putne infrastrukture prema granici sa Crnom Gorom, odnosno nekim opštinama prema Crnoj Gori. Već je odobren i kreće se sa gradnjom puta Dečani – Plav u dužini od 13 Km. I to me podstaklo da možda mi već u idućoj godini u Kapitalnom budžetu predvidimo sredstva za radove sa crnogorske strane prema Dečanima i tako obezbijedimo povezanost infrastrukturnu koja će omogućiti lakše kretanje ljudi. Ali i pokretanje biznisa i stvaranje novih prilika. U kontekstu toga smo otvorili pitanje mogućnosti gradnje tunela Rožaje – Peć. I vidio sam da su veoma zainteresovani za to. To je ozbiljan projekat. Mi već u našem Ministarstvu ramišljamo o toj opciji, pripremamo određene elaborate i studije. To nije važno samo za kvalitete naše međugranične, međudržavne saradnje, nego bi to bio projekat koji bi otvorio i Makedoniju i Kosovo prema Crnoj Gori i naravno dalje. Tako da, uključujući i naše ideje u kontekstu prvog pitanja, da pokrećemo prema Evropskoj komisiji i gradnju pruge Pljevlja – Bijelo Polje – Berane – Peć, mislim da u perspektivi zaista sa ovim što već radimo, sa autoputem, sa putem Jezerine-Lubnice, koji na drugačiji način otvaraju taj prostor ćemo imati sve prilike da ono što imamo kao vrijednost, kao ljudsku vrijednost, kao ljudski potencijal, kao inovativnost koju imaju naši ljudi, a rasuti su širom dijaspore, u okruženju i šire vratimo u Crnu Goru, ne samo da donesu svoj kapital i pokrenu proizvodnju i zaposle ljude, nego da donesu onu vrijednost koja nam je neophodna radi trajnog i opšteg dobra i zajedničkog suživota svih nas koji živimo u Crnoj Gori.

Klub poslanika Socijaldemokrate Crne Gore i Liberalna partija Crne Gore

Andrija Popović

POSLANIČKO PITANJE

Šta Vlada Crne Gore preduzima kako bi se suzbila tzv. siva ekonomija, suzbijanjem nelegalnog rada i trgovine, a procjena je da se samo u turističkom sektoru nelegalnim radom gubi 300 do 400 miliona eura godišnje?

Ključni uzroci postojanja sive ekonomije u Crnoj Gori su nedovoljna vladavina prava, neadekvatan regulatorni okvir, nedovoljno efikasno i efektivno sprovođenje politika i zakona, relativno visoki troškovi poslovanja. Iako ne postoje zvanični statistički podaci o visini neformalne, tzv. sive ekonomije u Crnoj Gori i o njenom procentualnom učešću BDP-u, neka istraživanja su pokazala da se taj procenat kreće od 26 – 31%, u zavisnosti od definicije „sive ekonomije“.

ODGOVOR PREDsjedNIKA VLADE

Poštovani poslaniče Popoviću,

Siva ekonomija, kao oblik ekonomske aktivnosti, nad kojim državni organi nemaju nadzor, je fenomen sa kojim se suočava veliki broj država, od koji su neke mnogo razvijenije od Crne Gore.

Svakako, cijenim da je veoma važno da u okviru Premijerskog sata, ali i u okviru naših redovnih aktivnosti i nadležnosti, svakodnevno doprinosimo jačanju zakonskog okvira i njegovoj primjeni, a time i proporcionalno i ograničavanju prostora za sivu ekonomiju.

U ovom trenutku u Crnoj Gori ne postoji zvanična analiza podataka o sivoj ekonomiji, niti odgovarajući model za mjerenje prisustva i obima sive ekonomije po sektorima i pojavnim oblicima. Međutim, postoji mogućnost mjerenja poreskog kapaciteta i poreskog jaza za pojedine poreske oblike i ukupne prihode. Osim toga, postoji i naše snažno opredjeljenje da pratimo i suzbijamo ovu neželjenu pojavu.

Stoga, nije najpreciznije pa samim tim ni tačno tumačenje da je gubitak po ovom osnovu samo u turističkom sektoru od 300 do 400 miliona eura godišnje. Vjerovatno se navedeni iznos odnosi na budžetske gubitke, jer jedino budžet ostvaruje gubitke od sive ekonomije, a lica koja neformalno obavljaju djelatnost nemaju gubitke, već skrivaju prihode. Kada bi bio realan podatak da gubici u navedenom iznosu postoje, onda bi takva računica pokazala da su skriveni prihodi u turističkom sektoru veći od jedne milijarde eura na godišnjem nivou – što je složitete se, poprilično nerealno.

To potvrđuje i činjenica da su prema zvaničnim podacima, ukupni prihodi od turizma u prošloj godini iznosili oko jednu milijardu eura ili blizu su četvrtine bruto domaćeg proizvoda.

Kao odgovorna Vlada činimo sve da neformalnu ekonomiju uvedemo u legalne tokove, a da imamo rezultate, svjedoče podaci o kontinuiranom rastu izvornih prihoda budžeta iz godine u godinu. Tako su ukupni prihodi budžeta u prošloj godini povećani za 79 miliona eura ili 5,3% u odnosu na 2016. godinu, a taj trend se nastavlja i tokom prvog kvartala 2018. godine. Dakle, na prihodnoj strani idemo i iznad plana i početkom ove godine.

Uvaženi poslaniče,

Budući da se Vaše pitanje odnosi na uzroke ovog fenomena, kao i mjere koje Vlada spovodi, podsjećam da je Vlada Crne Gore u junu 2017, usvojila Akcioni plan za suzbijanje sive ekonomije za čiju realizaciju su zaduženi inspekcijski organi. Osnovni i prepoznati pojavnici sive ekonomije su: neprijavlivanje prihoda, obavljanje djelatnosti bez registracije, i neformalno zapošljavanje.

Takođe, podsjećam da je u januaru ove godine Vlada formirala Komisiju za suzbijanje sive ekonomije, kojom rukovodi potpredsjednik Vlade za ekonomsku politiku i finansijski sistem. Ova Komisija se bavi prije svega koordinacijom rada nadležnih organa, kao i uspostavljanjem preventivnih i stimulativnih mjera u borbi protiv sive ekonomije, sa posebnim fokusom na tržište akciznih proizvoda.

Intenzivno se radi na izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijskom nadzoru koji je usmjeren na efikasnije postupanje inspekcijskih organa. Vjerujem da ćemo za tu našu inicijativu dobiti podršku i Parlamenta. Takođe, donošenjem novog Zakona o turizmu, stvorene su pretpostavke za bolju kontrolu ovog, za našu ekonomiju, strateškog sektora – kako u dijelu evidencije turista, naplate boravišnih taksi, tako i u dijelu iznajmljivanja smještaja.

Očekujem da će donošenje zakonske regulative koja se odnosi na reforme na tržištu rada, poput novog Zakona o radu i novog Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, doprinijeti povećanju fleksibilnosti na tržištu rada i rastu zaposlenosti.

Zajedničke i pojačane kontrole Uprave za inspekcijske poslove, Poreske uprave i Uprave carina i komunalnih policija, rezultirale su izricanjem novčanih kazni u vrijednosti od preko 354 hiljade eura. Oduzeta je roba u vrijednosti od 214 hiljada eura, podnijete su 43 krivične prijave i izdato 892 prekršajna naloga.

Sve ovo se pozitivno odrazilo na prihodnu stranu budžeta. Za dva mjeseca ove godine naplaćeni prihodi iznosili su 188,6 miliona €, što je u odnosu na isti period prethodne godine više za 26,1 mil €. Znači da nam je prethodna godina bila u budžetskom smislu zaista zahtjevnija, jer je samo plan sanacije podrazumijevao dodatnih 160 miliona eura i na prihodnoj i na rashodnoj strani za cijelu godinu. Odnosno, 26,1 milion €, odnosno 16,1% u procentima,

tako da su to podaci za one koji ovo prate i razmiju se veoma impresivni. Želim da naglasim da su sve kategorije prihoda zabilježile rast: porezi, akcize, doprinosi, takse i naknade.

Poslaniče Popoviću,

Rad državnih organa u suzbijanju sive ekonomije daje rezultate, stoga ćemo biti istrajni u takvom opredjeljenju i intenzivirati dalje kontrole tržišta naftnih derivata, duvanskih proizvoda, rada, iznajmljivanja smještaja preko globalnih platformi to posebno podvlačim i naplate boravišnih taksi.

Time ćemo uticati na smanjenje nelojalne konkurencije, proširiti poresku bazu i doprinijeti ostvarenju budžetskih prihoda koji su u 2018. godini planirani na nivou od 1,77 milijardi eura ili oko 40% bruto domaćeg proizvoda.

Uvjeren sam da će i Skupština Crne Gore, i svaki poslanik pojedinačno, dati svoj doprinos ovom Vladinom opredjeljenju kroz usvajanje zakonskih rješenja koja sam spomenuo, a od čije primjene očekujemo postepen ali izvjesan rezultat.

Zahvaljujem se na pažnji!

Andrija Popović: DODATNI KOMENTAR

Zahvaljujem predsjedniče Vlade na cjelovitom odgovoru.

Naravno, svi mi znamo da je siva ekonomija vječni problem ne samo Crne Gore nego svih država svijeta. Samo da kažem da je po podacima MMF-a u prošloj godini na primjer Bugarska na čelu o sivoj ekonomiji sa nekih 29,6% BDP-a u prošloj godini, a slična situacija je Malta i Rumunija. One najsređenije države Evrope, kao što su recimo Švajcarska, tu je bilo 6% BDP-a siva ekonomija je iznosila, Austrija 7,1%, Luksemburg 8,2%. Siva ekonomija jednostavno izjeda biće Crne Gore, ne samo Crne Gore nego svake druge države. Kako stati na put sivoj ekonomiji i kako ojačati naše inspeksijske organe? Ne možemo je potpuno zaustaviti, ali u svakom slučaju možemo je uveliko smanjiti.

Naročito ovaj problem u turističkom sektoru, u turističkoj privredi je veoma izražen. Naša turistička privreda kao što ste i rekli nam je u prošloj godini donijela oko 1 milijarde eura prihoda. Očekujemo da će ova sezona biti još bolja. Sve ukazuje na to da turistički sektor može da donese još više Crnoj Gori, ali u turističkom sektoru se mora ojačati rad inspeksijskih organa. Naročiti problem su stanovi stranih državljana koji se izdaju u tom periodu od nekih pet, šest mjeseci predavanjem ključeva na nekim stranim aerodromima i Crna Gora tu gubi ogromna sredstva. Naravno, neću sad govoriti o tome da ima pet ubica biznisa, a među tih pet ubica je možda i na prvom mjestu siva ekonomija. Vjerujem da ćemo svi zajedno, Vlada, Parlament na neki način stati toj pošasti na kraj u najvećoj mogućoj mjeri.

Zahvaljujem!

DODATNI ODGOVOR PREDSEDNIKA VLADE

Samo da se složim sa Vama i Vašim pristupom i da ga korigujem. Ne možemo, nego mi moramo!

Moramo da se obračunamo sa sivom ekonomijom koja je prisutna i koja nanosi ozbiljne štete ne samo ekonomskom privređivanju i ekonomiji, nego generalno urušava kredibilitet institucija, podriiva institucije itd. Mi smo potpuno svjesni te opasnosti, na neki način i obima te opasnosti i svakog dana se bavimo sa tim. Sjećate se i vjerovatno ste to registrovali u prošloj godini da sam ja kao Premijer preuzeo koordinacije službi inspekcijskih organa. Kao Premijer, uvažavajući taj problem i tu potrebu i sagledavajući tamo ozbiljni resurski potencijal. A borbom protiv sive ekonomije ove godine rukovodi potpredsjednik Vlade. To govori o tome koliko vidimo potencijala tu, koliko vidimo nove šanse i koliko uočavamo opasnost od ovog nivoa neformalne ekonomije.

Naravno, imate i ljudi koji pokušavaju na svaki način da sakriju prihode i da ostvare ovaj profit van zakonskog okvira. Govorili ste o stanovima stranaca, ja želim da Vam kažem, ozbiljniji je problem stanovi građevinskih kompanija koje grade stanove i ne prodaju ih, nego ih izdaju za vikend, na jedan ili dva dana preko globalnih platformi i zaobilaze svaku vrstu obaveze prema državi.

To smo sada stavili na dnevni red i pozvaćemo vlasnike tih globalnih platformi i ukazati im da su u kršenju zakona i da će morati da nam oni prijavljuju takvu vrstu poslova na našoj teritoriji, koja sadrži izbjegavanje propisa i ubiranje prihoda. Sa ovih, nekoliko konkretnih podataka želio sam samo da Vam kažem da ovo ozbiljno sagledavamo, da se sa ovim ozbiljno bavimo na dnevnom nivou i ne da možemo, nego moramo da napravimo rezultat.

Hvala Vam!